

"І ПОВЕЛІВ ГЕНЕРАЛ ОРДЕНУ..."

Про суперіора (настоятеля) Гощанського кляштора отця Седлецького відомо те, що мав він енергійний, непохитний характер, був просякнутий єзуїтською мораллю і впевнений в однаковій придатності будь-яких засобів для досягнення наміченої мети. Очолюючи 1798 р. Піддубецький уніатський монастир, чинив православній церкві різні пригнічення, розкрадав її маєтки, спокушав православних парафіян в унію тощо. Коли Седлецький став суперіором Гощанської базиліанської обителі, у нього виник план якщо не повернути монастирю Свято-Михайлівську церкву, то, україньому разі, заволодіти церковною дзвіницею. Така спроба була зроблена у жовтні 1817 р. Однак про це ми вже писали.

Наступником Седлецького став отець Граціан Крупський. Цей шляхтич народився бл. 1760 р. До 1778 р. здобував освіту у Ярославі (Мала Польща) і відразу обрав собі чернечу долю, навчаючись з тим у базиліан. Отримуючи знання у Барі і Каневі, 1786 р. став священиком. З 1804 по 1807 рр. був суперіором у Малівцях на Поділлі, потім рік — вікарієм у Гощі, пізніше займався приватною вчительською практикою.

У 1814-19 рр. Крупський вдруге служить вікарієм у Гощі, а опісля стає (до 1827 р.) суперіором тамтешнього монастиря. На цій посаді він теж чинить різні пригнічення та перепони місцевій православній церкві.

В 1827 р. Крупського перевели суперіором у Верхи. Помер базиліанин перед деформацією єпископа, а відтак митрополита Йосипа Семашка, який став головним зняряддям російського уряду у навершенні західноруських уніатів в лоно православ'я та, зокрема, особисто зініціював закриття Гощанського базиліанського монастиря в Гощі. Принаймні, Семашко зовсім не згадує Крупського у своїх мемуарах.

Отець Томаш Заблоцький народився у сім'ї білоруських шляхтичів 1784 р. В 1794-99 здобував освіту в єзуїтів у Полоцьку, потім (до 1806 р.) вчився у Віленському університеті. Після прийняття духовного сану служив у Білоруській провінції базиліанського ордену, а опісля перевівся до Руської, навчаючись в Уманській, Володимирській та інших базиліанських школах. З 1827 р. — суперіор Гощанського монастиря. Найімовірніше, був останнім на цій духовній посаді. Помер перед 1836 р.

Отець Юзеф Федорольський у 1827 р. нараховував собі 53 роки. Певно, походив він із земель, захоплених Австрією, бо до 1800 р. вчився в цій країні. Два роки по тому вступив до базиліанського ордену. 1806 р. висвячений на священика, виконував різні орденські обов'язки. В 1824-27 рр. — суперіор Белостоцького монастиря, після того — вікарій у Гощі та вчитель тамтешніх чернечих семінаристів. Що з Федорольським сталося потім — невідомо, але Семашку він відразу не скорився, позаяк в липні 1840 р., будучи сповідником базиліанок у Полонному, видав письмове зобов'язання і наступного року отримав гонорар в сумі 60 рублів сріблом.

Отець Феодосій Козачевський, котрого історик И.М.Гіжицький називає вільновідпущеним, з'явився на світ бл. 1788 р. До 1808 р. осягав науку в Кременці і в тому ж році вступив у Почаєві до базиліанського ордену. 1812 р. у Вільно отримав ступінь кандидата філософії. До 1826 р. викладав у різних базиліанських школах. У 1827 р. навчав чернечих семінаристів Гощанського кляштора моральної теології, з тим переведений проповідником до Почаєва.

Під час викладання Козачевського у школах йому «складали подяку за лекції з красномовства». Це засвідчує дослідник Монюшко.

викладав у рідних базиліанських школах. у 1627 р. навчав чернечих семінаристів Гоцанського кляштора моральної теології, затим переведений проповідником до Почаєва.

Під час викладання Козачевського у школах йому «складали подяку за лекції з красномовства». Це засвідчує дослідник Монюшко.

Базиліанський монастир у Гоці припинив своє існування в 1833 р., згідно з рішенням Семашка. На той момент обитель володіла у містечку невеликою юридикою, яка складалась «з 49 кріпосних чоловічої статі, 8 влук землі (1 влука становить 16,5 га — Ю.К.) та 5833 рублів капіталу».

Цікаво, що в Житомирському музеї старожитностей ще у 1908 р. зберігалися деякі сувеніри з Гоцанського кляштора. Зокрема, мідна дароносниця зі свинцевими прикрасами та написом «Станіслав Костка Іпохорський-Ленкевич (володар Гоці у 1765-1804 рр. — Ю.К.) во славу Божу офірує. 1781 р.», восьмикутний дерев'яний хрестик досить художньої роботи і рештки т. з. царських воріт з горіхового дерева, обклеєного полотном, на якому є зелена фарба з позолотою. Ясна річ, зазначені історичні реліквії, особливо дар володаря містечка, прикрасили б сучасний Гоцанський краєзнавчий музей, якби він у нас був. Та, судячи з усього, цього не станеться і в далекій перспективі. А шкода: не за горами 850-ліття селища...

На завершення цих заміток дозволю собі оприлюднити вельми цікаву думку історика І.М.Гіжицького, неодноразово тут цитованого. «В Гоці, поза містечком, — писав він на початку минулого століття, — донині показовим є урочище Монастирище, де мала бути аріанська церква зі школами. Найімовірніше, на тому самому місці потім, після від'їзду послідовників Аріуша з Польщі і закриття їх шкіл і церков, якийсь час мусив існувати східний (православний — Ю.К.) монастир, звідки також і вже пізніша, післяаріанська назва того урочища; монастир цей, молодший за пожертву Соломирецької, нічого з нею не має спільного і є зовсім іншим. Балінський у «Давній Польщі» (третомна праця цього історика, яку він написав разом з Т.Липинським у 1844-86 рр. — Ю.К.) повідомляє, що Ян III своїм привілеєм подарував луцькому єпископу Дмитру Забокрицькому 1695 р. порожні монастирі, Гойський і Підгородецький, щоб «примноження слави Божої невпинно процвітало, а також аби блага духовні з руїн своїх до ліпшого порядку і відбудови приходили могли».

А відомо все-таки, що в той період монастир у Гоці від пожертвування смоленської каштелянки не був порожнім. Отже, в привілеї йде мова про якийсь інше місцезнаходження монастирської садиби, котра колись існувала і яку потім занедбали.

Зрештою, жодних інших відомостей про той другий монастир у Гоці ми не маємо».

Юрій КУЗЬМІН.

(Закінчення. Поч. у №№92-94).